

ŠVEITSI-EESTI
koostööprogramm

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

KESKKONNAAMET

Looduskaitse tulemuslikkuse hindamine

Keskkonnaamet

Lahemaa rahvuspark
2026
Liggi Namm

PAME hindamismetoodika valmis Euroopa Liidu rahalisel toetusel tehnilise abi rahastamisvahendi kaudu ja koostöös Euroopa Komisjoni struktuurireformide toetamise peadirektoraadiga.

Üldinfo

Küsimus	Vastus
Kaitstava loodusobjekti nimi	Lahemaa rahvuspark
KKR kood	KLO1000511
Asukoht (maakonnad)	Harju ja Lääne-Viru maakond
Kaitse alla võtmise aeg (ala moodustamise aasta)	1971
Vöönd(id):	
loodusreservaatide arv	2
loodusreservaatide kogupindala	117,3 ha
sihtkaitsevööndite arv	43
sihtkaitsevööndite kogupindala	17 759,7 ha
piiranguvööndite arv	9
piiranguvööndite kogupindala	56 907,1 ha
IUCN kategooria(d)	Ia, Ib, IV, VI
Natura 2000 võrgustiku alad	Lahemaa linnuala, Lahemaa loodusala
Kaitseala valitseja	Keskkonnaamet
Kogupindala (ha)	74 784
Maismaa pindala (ha)	47 792,50
Eraomandis oleva maa pindala (ha)	19 240,50
Kaitsekorralduskava nimi	Lahemaa rahvusparki kaitsekorralduskava 2016-2025
Kaitsekorralduskava tegevuskava periood	2016-2025
Tulemuslikkuse hindaja nimi	Liggi Namm
Tulemuslikkuse hindamise aasta	2026
Tulemuslikkuse hindamise kuupäev (pp.kk.aaaa). Kui hindamistabelit on värskemate andmete põhjal täiendatud, lisada ka uuendamise kuupäev ja vastava küsimuse number.	09.03.2026
Eelmise hindamise aeg (pp.kk.aaaa), s.h METT hindamine	23.10.2020 (METT)
Loodusobjekti esile tõstmist vääriv tähtsus või eripära piirkonna, Eesti või Euroopa kontekstis* (*täita asjakohasusel)	Endise Nõukogude Liidu esimene rahvuspark, Euroopa üks tähtsamaid metsakaitsealasid, teadaolevalt ainus ebapärlikarbi (Margaritifera margaritifera) elupaik Eestis.

Hindamistabel

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
üldine	üldine	Kas alal on (ajakohane) kava?	Jah, alapõhine kaitsekorralduskava, lisaks kohalduvad liigikaitsekava(d) ja/või elupaiga tegevuskava(d)	EELIS	
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks olevate liikide esinemise/seisundi info oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud ≥90% väärtustele	kaitsekorralduskava	Kaitseväärtuseks on 84 liiki, millest kolme seisund ei olnud kindlaks tehtud. Liigid, kelle seisund ei olnud kindlaks tehtud, on suur-kuldtiib, suur-mosaikliblikas ja suur-rabakii.
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks (kaitse-eesmärgiks) olevate elupaikade seisund oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud ≥90% väärtustele	kaitsekorralduskava	Kaitseväärtuseks on 48 elupaigatüüpi, millest 44 seisund oli kindlaks tehtud. Seisundiandmed puudusid paljandite ja koobaste (8210, 8220, 8310) ning kanarbiku ja hariliku kukemarjaga kuivade nõmmede (2320) kohta.
planeerimine	seisund	Milline on liikide seisundi andmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Väga hea - ≥90% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	kaitsekorralduskava	Kiilide ja liblikate andmed on ebapiisavad, mõruda vesipipa andmed on osaliselt vananenud, tiigilendlase andmed on tuletuslikud (ei põhine inventuuril, uuringul).
planeerimine	seisund	Milline on elupaikade seisundiandmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Kesine - <50% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	kaitsekorralduskava, EELIS	Kaitsekorralduskava toob välja probleemid metsaelupaikade, rannikuelupaikade, paljandite ja koobaste ning pärandniitude andmestikus. Ala suuruse ja rahaliste vahendite puuduse tõttu on inventuure tehtud väiksematel aladel, paljud andmed on saadud kameraalselt ja suure üldistusega.
planeerimine	seisund	Kas eelmisel kaitsekorraldusperioodil/selle kaitsekorraldusperioodi algul tuvastati andmelüki, mis takistasid lähteolukorra (kaitseväärtuste seisundi) kindlaks määramist?	On tuvastatud mõned andmelüngad, kuid nende lünkade täitmise vajadus ei ole selgelt välja toodud.	kaitsekorralduskava	Andmelüngana on tuvastatud metsaelupaikade, väikesaarte ja laidude, kanarbiku ja hariliku kukemarjaga kuivade nõmmede, paljandite ja koobaste ning pärandniitude andmestikus. Pärandniitude inventuur on planeeritud, teiste oma mitte. Kahe kaitseväärtuseks oleva liblika kohta on öeldud, et andmed puuduvad või on väga vanad.
planeerimine	seisund	Kas tuvastatud andmelüngad on kaitsekorraldusperioodil täidetud?	Pool või enam (50%-<100%) tuvastatud andmelüki on täidetud.	EELIS, inventuuride planeerimise virtuaalkontor	Metsaelupaikade ja pärandniitude inventuure on tehtud mitmel aastal. Kuna Lahemaa pindala on väga suur, on inventuure tellitud osade kaupa ja hindamise ajaks ei ole kõik vajalikud alad üle inventeeritud. Pärandniitude kaks erinevat andmekihti kokku viidud. Viimastel aastatel on olnud raske leida pärandniitude inventeerijaid (hanked ei saa pakumisi). Väikesaarte andmestik on korratatud. Paljandid ja koopad on inventeerimata ja neid ei ole endiselt EELISes elupaigatüüpide andmestikus. Kanarbiku ja hariliku kukemarjaga kuivade nõmmede olemasolu pole välja selgitatud. Liblikaid pole inventeeritud.
planeerimine	survetegurid	Kas ala kõigi kaitseväärtuste osas on survetegurid (otsesed negatiivsed mõjutegurid) tuvastatud?	Survetegurid on kindlaks määratud pooltele või enamale (50% - <100%) kaitseväärtustest	kaitsekorralduskava	Surveteguri mõistet kaitsekorralduskavas ei kasulata, tekstist tuleb välja, et sageli on survetegurid samad, mis negatiivsed mõjutegurid.
planeerimine	survetegurid	Kas survetegurite olulisus ja ulatus on kindlaks määratud?	Survetegurite ulatus ja olulisus on kindlaks määratud poolte või enamale (50% - <100%) kaitseväärtuste ja survetegurite puhul	kaitsekorralduskava	Vastamisel on lähtutud sellest suunistest, mida teha, kuni ühtlustatud survetegurite määramise meetoodika välja töötamiseni (piisavaks lugeda üldiseid kirjeldavaid hinnanguid). Alati ei selgu kaitsekorralduskavast, kas tegemist on surveteguriga või lihtsalt üldise võimaliku (teoreetilise) mõjuteguriga.
planeerimine	survetegurid	Nimeta ala kõige olulisemad survetegurid?	rohumaade hülgamine; metsandus; ehitustegevus ja asustus; inimtekkelised veerežiimi muutused; väärtuslike hoonete lagunemine, rahvakultuuri, traditsioonilise maakasutuse ja töövõtete häbumine; koordineerimatu külastustegevus	kaitsekorralduskava; kaitsekorralduskava; kaitsekorralduskava; kaitsekorralduskava	pärandniitude ja teiste avatud alade roostumine, võsastumine, kinnikasvamine; metsaraie piiranguvõõndis; ebaseaduslik ehitustegevus; kuivenduskraavid, paisud; väärtuslike hoonete lagunemine, rahvakultuuri, traditsioonilise maakasutuse ja töövõtete häbumine; koordineerimatu külastustegevus
planeerimine	survetegurid	Kas arvesse on võetud ka väljastpoolt kaitseala tulenevaid survetegureid?	Kaitseala piiridest väljastpoolt tulenevaid survetegureid on arvestatud osaliselt.	kaitsekorralduskava	Nimetatud on mõned survetegurid, mis asuvad väljaspool rahvusparki, kuid neid ei ole täpsemalt analüüsitud. Nt ptk 2.2.5: "Suurimad ohutegurid rannikuelupaikadele on seotud otsese inimõjuga: nafta- ja õilireostus, suuremahulised süvendustööd, kaevandamine väljaspool kaitseala, ehitamine (sh tuulegeneraatorid)." it.
planeerimine	eesmärgid	Kas ala elurikkusega seotud kaitseväärtustele on seatud kaitse-eesmärgid?	Ala-spetsiifilised kaitse-eesmärgid on seatud kõikidele kaitseväärtustele	kaitsekorralduskava	Kaitseväärtuseks on 132 elurikkusega seotud kaitseväärtust (liigid ja elupaigad). 47 linnuliigi kohta pole kaitsekorralduskavas eraldi alapeatükki koos eesmärkidega, kuid kava ptk 2.1.5. "Linnud" on seatud üldised eesmärgid kõikidele kaitseväärtuseks (kaitse-eesmärgiks) olevatele lindudele. Selle alusel arvestab hindaja, et ka neile 47 linnuliigile on eesmärgid seatud.
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitseväärtuste kaitse-eesmärgid määratlevad elupaikade ja liikide soovitava seisundi?	Kaitse-eesmärkidega täpsustati kõigi elupaikade/liikide soovitatav seisundit. Sihtväärtused on nii kvantifitseeritud kui ajaliselt piiritletud.	kaitsekorralduskava	
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärgid on seatud ka muudele kaitseväärtustele kui otseselt elurikkust puudutavatele kaitseväärtustele?	Jah	kaitsekorralduskava	Eesmärgid on seatud mitmetele kultuuripärandi valdkonda kuuluvatele objektidele ja tegevustele (sh vaimsele) ning maastikulmele ja elementidele.
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärgid on seatud ka sellistele hüvedele/väärtustele, mis ei ole määrusega ala kaitseväärtuseks seatud?	Jah	kaitsekorralduskava	Lisaks kaitse-eeskirjas kaitseväärtusena nimetatud liikidele on kaitsekorralduskavas üldised eesmärgid kõikidele kaitsealustele liikidele liigirühmade kaupa.
planeerimine	meetmed	Kas kaitsealal on vaja aktiivseid kaitsekorralduslikke tegevusi (lisaks LKS alusel kohalduvale kaitsekorralduspiirangutele)?	Jah, täiendav sekkumine on vajalik	kaitsekorralduskava	Vajalik on: pärandniitude taastamine ja hooldamine; liikide elupaikade hooldamine; soode loodusliku veerežiimi taastamisele kaasaaitamine; maastiku, parkide, üksikobjektide ja kultuurilisel olulisel objektide hooldamine.
planeerimine	meetmed	Kas kõikide kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamiseks kavandati vajalikud meetmed/tegevused?	Meetmed on seatud mõnele (<100%) asjakohastele kaitse-eesmärkidele.	kaitsekorralduskava	Kaitsekorralduskavas on meetmed enamasti olemas, kuid alati pole SMART. Suur-kuldtiiva ja suur-mosaikliblika kaitse-eesmärgi saavutamise meetmena on kirjas: "Liigi kaitse tagatakse läbi elupaiga kaitse." Kuna ühtegi nende elupaika ei olnud kaitsekorralduskava koostamise ega tulemuslikkuse hindamise ajal registreeritud, ei ole põhjendatud lugeda elupaiga kaitset meetmena.
planeerimine	meetmed	Kas määratud meetmed näevad ette tegevusi väljaspool kaitseala piire?	Jah	kaitsekorralduskava	Kaitsekorralduskavas on ranniku- ja mereelupaikade surveteguritena kirjas nafta- ja õilireostus, suuremahulised süvendustööd, kaevandamine väljaspool kaitseala, ehitamine. Meetmeks on administratiivmeetmed, mis tähendab, et keskkonnalubade väljastamisel väljaspool rahvusparki tehtavatel tegevustel arvestatakse võimaliku mõju rahvusparkile.

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
planeerimine	meetmed	Kas tegevused käsitlesid kõiki kaitsealal tuvastatud ja kaitseväärtusi mõjutavaid survetegureid?	Pooltel või enamal (50% - <100%) peamistest surveteguritest on vastav meede	kaitsekorralduskava	Mitme liigi survetegurina on nimetatud väikekiskjaid ja meetmeks nende arvukuse reguleerimine, kuid tegevusi selleks ei ole planeeritud. Ei ole selgitatud, milliste protsesside raames seda tehakse. Tegevusi ei ole planeeritud ka rändetõkete liikveerimiseks.
rakendamine	sisendid	Kas saab välja tuua muid puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes/alusinfos (peale seisundiandmete puudujääkide)?	Ei, kaitsekorraldusperioodil ei ole selgunud olulisi puudujääke teadmistes	Keskonnaameti piirkondlik juhtivspetsialist, dokumendihaldussüsteem	
rakendamine	sisendid	Kas teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud annavad piisava teabe, et hinnata ellu viidud tegevuste edukust ja kaitse-eesmärkide saavutamist või nende suunas liikumist?	Seire, inventuurid, uuringud võimaldab hinnata vähem kui poolte (<50%) tegevuste tulemuslikkust/kaitse-eesmärkide saavutatust	EELIS, KESE	Lahemaa elupaikade pindala on väga suur, mistõttu pole olnud võimalik teha ülepinnalisi kaasaegseid inventuure (puudu nii inim- kui raharessurss). Samuti on puudu (või alles hiljuti koostatud) mõnede elupaikade inventeerimise meetodika. Siiski on inventuure viimastel aastatel järjest rohkem tellitud, mis loob hea eelduse, et järgmise kaitsekorraldusperioodi hindamisel on algandmed, millega võrrelda, olemas. Mõnede liikide andmeid ei ole kaitsekorraldusperioodil uuendatud või ei võimalda seiremeetodika eesmärkide poole liikumist hinnata.
rakendamine	sisendid	Kui teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud ei anna piisavat teavet, siis mida tuleb teha, et puudujääke lahendada?	Erinevate projektide raames tellitavad uuringud ja inventuurid peaksid andma liigi seisundi trendi muutuse kogu Lahemaa osas (praegu ainult kitsas piirkonnas Lahemaal). Riikliku seire meetodika peaks arvestama, et seisundi muutust oleks võimalik hinnata kogu elupaigas, mitte ainult ühes punktis. See välistab, et suuresti sisult sama töö tuleb eksperdiilt tellida kaks korda. Eri aastatel tehtud inventuurid ja seired peavad olema võrreldava meetodika. Oluline on tagada piisav rahastus.	EELIS, KESE	
rakendamine	sisendid	Kas seire-, inventuuride ja/või uuringute tulemusi kasutati ala kaitsekorralduse kohandamiseks?	Seiretulemusi on suure osas kasutatud ala kaitse korralduse/meetmete kohandamiseks	EELIS, KESE, Keskonnaameti dokumendihaldussüsteem	Metsaelupaikade inventuuri alusel moodustati projekteeritav Metsaelupaikade looduskaitseala sihtkaitsevöönd. Ebapärilike elupaiga parandamise ja asustamise aluseks on olnud uuringud. Projektide tegevuste elluviimisele on eelnenud uuringud.
rakendamine	protsess	Kas huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava planeerimise etapis?	Jah - huvirühmi kaasati	kaitsekorralduskava	Kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi 22 avalikkuse kaasamise koosolekut: koostöökoju juhtgrupi koosolekud, koostöökoju kultuuripärandi, külaliskorralduse ja keskkonnahariduse sektiiooni koosolekud, laiemalt avalikkust kaasavad koosolekud.
rakendamine	protsess	Kas kaitseala väärtuste ja kaitsekorralduse valdkonnas pädevaid huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava rakendamise?	Jah - huvirühmi kaasati	Keskonnaameti dokumendihaldussüsteem, ELF ja RMK veebileht, Keskonnaameti piirkondlik juhtivspetsialist	
rakendamine	protsess	Kas konsultatsioonide või tegevuste koordineerimise käigus tekkis teadaolevaid konflikte (vastasseise)?	Jah - tekkis konflikte	Keskonnaameti dokumendihaldussüsteem ja piirkondlik juhtivspetsialist	Suuremad konfliktkohad: maaomanike vastuseis nende maal inventeerimise ja inventuuritulemuste kohta; vastuseis kaitsekorralduskavas kajastatud ehitustingimuste osas, metsaraie.
rakendamine	protsess	Nimetage olulisemad konfliktkohad	kaitsekorra/piirangute rangus; ebapiisav kompenseerimine; vastuseis alal lubatud või läbi viidud tegevustele	Keskonnaameti dokumendihaldussüsteem ja piirkondlik juhtivspetsialist; Keskonnaameti dokumendihaldussüsteem ja piirkondlik juhtivspetsialist; Keskonnaameti dokumendihaldussüsteem ja piirkondlik juhtivspetsialist	Lahemaa üks suurim konfliktikoht on piirangud ehitustegevusele. Metsaraied on konfliktkohaks kahest vaatest: mõnede inimeste arvates raiutakse liiga palju, teiste arvates lubatakse raiuda liiga vähe ja seatakse liigseid piiranguid.
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud poollooduslike koosluste (niiduelupaikade) taastamistööde ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud taastamistöödest on rakendatud	kaitsekorralduskava, loodushoiutööde andmed (sh ELF ja RMK)	Kaitsekorralduskava näeb ette vähemalt 2839 ha pärandiitud taastamise, 2016-2025. aastal tehti taastamistööd umbes 310 ha-l.
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud märgaladega ja veekogudega (sooelupaigad, jõed, järved) seotud taastamistööde ellu viimise seis?	Üle poole (50-90%) planeeritud taastamistöödest on rakendatud.	loodushoiutööde andmed (sh ELF ja RMK), Keskonnaameti piirkondlik juhtivspetsialist, Keskonnaameti dokumendihaldussüsteem	Soode veerežiimi taastamistööde vajalikkust on hinnatud ja vajalikud tööd tehtud (Laukasoo, Hara, Viru raba). Kahala järve tervendamistööd ei ole tehtud (projekti järgi kavandatud tööd osutusid väga mastapaksuks ja ressursimahukaks). Koprapiisude jt voolutakistuste eemaldamist on tehtud osaliselt, mitte kõigil jõgedel. Suuremad tööd on tehtud Puidisoo ja Allja jõel.

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	meetmed	Milline on koosluste hooldamistööde elluviimise seis?	Vähem kui pool (<50%) hooldust vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud.	pärandniitude hooldamise toetuste kaardikiht	Kaitsekorralduskava järgi peab 2025. a lõpuks olema hoolduses 3542,2 ha pärandniite. 2025. aastal taotleti pärandniitude hooldamise toetust 1040 ha-l.
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud liigikaitsetööde elluviimise seis?	Kõik või enamik (≥90%) planeeritud meetmetest on elluviidud. Kõik meetme aspektid on täidetud ja rakendatud.	loodushoiutööde andmed (sh ELF ja RMK)	Tehtud on harulise võtmeheina ja Pudisoo jõe hooldustööd ning Mohni saarel samblike kasvukohtade hooldamist. Kaitsekorralduskavas on plaanitud hooldada kümnet kahepaiksete veekogu (enne vaja vajadus välja selgitada), hooldatud on kaks (Sillaotsa karjäär), riiklikus seires on ühe veekogu kohta kirjas, et hooldustööd pole vaja teha.
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud muude otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmete (hooldus-, taastamis- ja ohjismeetmed jms) elluviimise seis?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	loodushoiutööde andmed (sh ELF ja RMK), Kesklinnaameti piirkondlik juhtivspetsialist, Kesklinnaameti dokumendihaldussüsteem	Palmsel pargi alleel on rekonstrueeritud ja mõnel aastal on seda hooldatud. Mõisapargid on hooldatud. Kaitsekorralduskavas planeeritud maastikuhoolduse ja vaadete avamise tööd on tehtud Palganeeme ja Lohineeme endiste piirivalvehiistele lammutamine. Teisi selle valdkonna töid ei ole enam peetud vajalikuks. Üksikobjekte pole viimastel aastatel hooldatud. Ajaloois-kultuurilisi objekte on vastavalt vajadusele ja võimalusele hooldatud (muuhulgas ka talgute ja koolituste raames). Metsakoosluste kujundamist pole tehtud.
väljundid	meetmed	Millised I ja II prioriteediga meetmed on tähtsajaks rakendamata ja miks?	Üksikobjekte ei ole hooldatud raha puuduse tõttu. Metsakooslusi pole kujundatud, sest selle täpsem vajadus peab selguma koostatavast märgade metsade tegevuskavast. Infotahvleid vastavalt kaitsekorralduskava peatükis 4.1.2.7 ei ole paigaldatud, Käsmu järve juurde parklat pole rajatud, võimalik põhjus - külastuse korraldaja teised prioriteedid ja rahapuudus. Lahemaa püsiekspositsiooni audiogiidi ja Lahemaa e-raamatut pole tehtud ning ekspositsiooni pole uuendatud, põhjus - rahapuudus. Kaitsekorralduskava vahehindamist ei ole tehtud, sest puudus metoodika. Elupaigatüüpi jõed ja ojad (3260*) ei ole inventeeritud, põhjus - rahapuudus (hindamise ajal 2026. a alguses on inventuur välisrahastuse toel kavandamisel).	loodushoiutööde andmed (sh ELF ja RMK), Kesklinnaameti piirkondlik juhtivspetsialist, Kesklinnaameti dokumendihaldussüsteem	
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga inventuurid, seire ja uuringud on elluviidud?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	EELIS, KESE, Kesklinnaameti dokumendihaldussüsteem.	Sammalde ja samblike ning taimede inventuuri on tehtud pisteliselt ja kavandatud oluliselt vähemas mahus. Elupaigatüüpi jõed ja ojad (3260*) ei ole inventeeritud, kuid hindamise ajal 2026. a alguses on inventuur välisrahastuse toel kavandamisel.
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga ala valitsemisega seotud meetmed (kavad, kaitse-eeskirjad jms) on elluviidud?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	Kesklinnaameti dokumendihaldussüsteem	Tegemata on kaitsekorralduskava vahehindamine. Kava uuendamine ei ole planeeritud ajaks (2025. a) tehtud, kuid kuna sellega on alustatud (eeltööd juba 2025.aastal), ei pane hindaja vastuseks varianti "Ükski planeeritud meetmetest ei ole rakendatud".
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga rekreatsiooni ja keskkonnanaharidusega seotud meetmed on elluviidud?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	RMK veebileht, külastustaristu virtuaalkontor, kaitsealad.ee, Kesklinnaameti piirkondlik juhtivspetsialist	Infotahvleid vastavalt kaitsekorralduskava peatükis 4.1.2.7 ei ole paigaldatud, Käsmu järve juurde parklat pole rajatud. Lahemaa püsiekspositsiooni audiogiidi ja Lahemaa e-raamatut pole tehtud ning ekspositsiooni pole uuendatud.
väljundid	meetmed	Kas hinnataval perioodil on lisaks elluviidud sellised kaitse-eesmärged, mis ei ole ette nähtud kavaga?	Tehtud on liikide elupaikade hooldustöid (nt mustlaik-apollo elupaigas, Soosilla karjääris), eemaldati võõrliiki mägimänd.	loodushoiutööde andmed (sh ELF ja RMK)	
väljundid	tulemused	Milline on nende liikide seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Üle poole (50-90%) (suunis)liikide seisund on stabiilne või paranenud.	EELIS, KESE, Kesklinnaameti dokumendihaldussüsteem, liigi kaitse tegevuskavad	Hinnang tugineb suuniseliikidel, mis valiti välja selliselt, et oleks esindatud erinevate biotoopide liigid ja nende kohta oleks andmeid, mille alusel seisundit hinnata. Suunisliigid on: kassikakk, haruline võtmehein, teder, paksukojaline jõekarp, kalakotkas. Kassikaku seisund on halvenev (kolmest elupaigast ühes on registreeritud stabiilselt üks paar, ühes ei ole alates 2018. ja teises 2019. aastast enam teada). Harulise võtmeheina seisundi loeb hindaja leiukoha andmete alusel halvenenuks, kuigi probleem võib olla ka andmete kogumises (seire metoodikas). Liigi kaitse tegevuskava ptk 1.3.1. Harulise võtmeheina puhul ei anna nimetatud metoodika piisavalt infot populatsiooni arvukuse kohta, kuna kordusseireaastad võivad sattuda iga kord arvukuse madalseisule ja võib kujuneda ekslik mulje, et populatsioon on hääbunud. Seega tuleks tööpärasemate andmete saamiseks seirata harulist võtmeheina vähemalt kolmel aastal järjest, seejärel võib kaks aastat mitte seirata ning taaskord kolmel järjestikusel aastal seirata. Kuna ka andmete puudulikkus on probleem, on halvenev hinnang õigustatud. Tedre (ja laiema madalaloo ja rabade haudelinnustiku) seisund on paranenud. Riiklik seire toob välja veerežiimi taastamise positiivse mõju linnustikule: Võrreldes 2017. aasta loenduskorraga on olukord veelgi paranenud – kurvitsaliste arv on kahekordistunud. Suurlaiale on tekkinud väike naerukajakala koloonia./.../ Lahemaa Laukasoo on võrreldes taastamisele eelnenud loendusega (2017) kurvitsaliste arvukus kahekordistunud. Laukasoo linnukooslusesse on lisandunud ka uued kahajaliigid: kiivitaja (Vanellus vanellus), punajalg-tlder (Tringa totanus), heletilder (Tringa nebularia). Paksukojalise jõekarbi seisund on stabiilne (Mustoja jões on mitmel aastal tuvastatud elujõuline suur asurkond ja suurselgrootute seisund 2011. ja 2022. a väga hea, Loobu jões hea. Altja ojas stabiilselt väike populatsioon.) Kalakotka seisundi võib lugeda stabiilseks: kahes elupaigas pidevalt üks paar pesitemas, viimastel aastatel ka edukad pesitsused. Ühes elupaigas varises pesa 2018. aastal ja pärast seda pole pesitsust toimunud. Kuid kuna elupaik keset sihtkaitsevööndit on alles, pole põhjust seisundit halvenenuks lugeda.
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste väärtuste seisund on halvenenud?	Halvenenuks võib lugeda harulise võtmeheina ja kassikaku seisundi.	EELIS, KESE, liigi kaitse tegevuskavad	

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	tulemused	Kui alla 90% liikide seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja liikide seisundi halvenemise põhjused ja/või, millised tegevused on teie arvates vajalikud, et saavutada paremaid tulemusi?	Kassikaku kadumise põhjused kahest elupaigast võivad olla seotud aktiivse külastatavusega (mõlemast elupaigast lähevad läbi teed ja rajad) ja kiskjatega. Harulise võtmeheina seisundi täpsem hindamine vajab seiremetoodika muutmist. Liigi kaitse tegevuskava ptk 1.3.1: Harulise võtmeheina puhul ei anna nimetatud meetodika piisavalt infot populatsiooni arvukuse kohta, kuna kordusseireaastad võivad sattuda iga kord arvukuse madalseisule ja võib kujuneda ekslik mulje, et populatsioon on hääbunud. Seega tuleks täpsemate andmete saamiseks seirata harulist võtmeheina vähemalt kolmel aastal järjest, seejärel võib kaks aastat mitte seirata ning taaskord kolmel järjestikusel aastal seirata. Lahemaa kasvukoha viimane vaatlus on 2023. aastast, mis oli väga kuiv suve algus, mis mõjutab harulise võtmeheina kasvamist. Järgmisel aastal seiret ei tehtud.	EELIS, KESE, liigi kaitse tegevuskavad	
väljundid	tulemused	Milline on nende elupaikade seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Vähem kui poole (<50%) kaitseväärtuste seisund on paranenud või jäänud samaks	EELIS, VMK, https://keskkonnaportaal.ee/et/teemad/vesi/pinnavesi/pinnaveekogumite-seisundiinfo , KESE	Elupaikade seisundi hindamise teeb kohati võimatuks ja seega viib tulemuslikkuse hinde alla andmete halb kvaliteet kaitsekorraldusperioodi algul ja inventuuri meetodika muutus. Kui elupaiga pindala EELISes on kaitsekorraldusperioodi jooksul oluliselt vähenenud, ei ole sageli võimalik kindlaks teha, mil määral on vähenemine tingitud algselt valesti kaardistatud andmetest ja mil määral sellest, et elupaik on looduses hävinud. Pärandniitude pindala kokku (olenemata tüübist) on kaitsekorraldusperioodi jooksul EELISes suurenenud üle 200 ha võrra, põhjus suuremad inventuurid. Siiski pole pärandniitude seisund Lahemaal tervikuna paranenud, sest neist hooldatakse alla 1/3. Ülejäänute seisund on eeldatavasti halvenenud. Rannikuelupaigatüüpe ei ole kaitsekorraldusperioodi lõpus inventeeritud, andmed on üle 20 a vanad. Jõgede ja ojade ning looduslikult huumustoiteliste järvede ja järvikute seisundi võib kõikide jõgede peale kokku lugeda VMK järgi stabiilseks. Samuti võib stabiilseks lugeda looduslikult huumustoiteliste järvede ja järvikute seisundi. Looduslikult rohketoiteliste järvede seisund on halvenenud, VMK seatud eesmärgid pole täitnud ükski kolmest järvest ning Lohja ja Kahala järve koondseisund on halvenenud. Kõikide metsaelupaikade pindala kokku on EELISes vähenenud u 1600 ha võrra. Kuid algandmete puudulikkuse ja tulemuslikkuse hindamise ajal avastatud tehnilise vea tõttu pole võimalik hinnata, kui suur osa pindala vähenemisest on tingitud andmekvaliteedist ja kui palju on tegelikult looduses hävinud. Pajandite ja koobaste seisund on eeldatavasti jäänud samaks, kuid andmed nende kohta puuduvad (elupaika polnud kaardistatud kaitsekorraldusperioodi algul ega ka tulemuslikkuse hindamise ajaks). Rabade pindala on suurenenud ja rikutud rabade oma vähenenud. Rabade seisund on paranenud, tehtud on soode verežiimi taastamistöid, mille positiivset mõju linnustikule on kirjeldataud seirearuandes.
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste elupaikade seisund on halvenenud?	Põhiline probleem on andmekvaliteedis. Lahemaa on väga suur ala ja ülepinnaalises kaasaegselt inventuure pole võimalik nii inventeerijate puuduse kui rahaliste vahendite piiratud tõttu teha. Halvenenuks saab lugeda pärandniitude ja looduslikult rohketoiteliste järvede seisundi.	EELIS, pärandniitude toetuste andmed, VMK, https://keskkonnaportaal.ee/et/teemad/vesi/pinnavesi/pinnaveekogumite-seisundiinfo	
väljundid	tulemused	Kui alla 90% elupaikade seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja elupaikade seisundi halvenemise põhjused ja/või millised tegevused on teie arvates vajalikud, et saavutada paremaid tulemusi?	Pärandniitude seisund tervikuna on halvenenud, sest üle 2/3 neist ei hooldata, mistõttu need kulustuvad ja võsastuvad. Siiski on alasid, mida on järjepidevalt sobivate võtetega hooldatud ja mille seisund on muutunud paremaks. Kuid Lahemaa tervikuna vaadates on see väike osa.	EELIS, Keskkonnaamet	
väljundid	tulemused	Milline on ala kaitsekorralduse mõju ökosüsteemi teenustele?	Ökosüsteemi teenuste pakkumine on oluliselt muutusteta	Keskkonnaagentuuri koostatud ELME kaardikihid	Hindamisel on lähtutud suunised vastamiseks sellest osast, mida teha siis, kui muutust pole võimalik hinnata. Lahemaa rahvusparki hindepunktid nelja ökosüsteemi teenuse (mulla org C, elupaigahüve, tolmeldamine, vee reguleerimisvõime) kaardi alusel on 7,21 (keskmine). Tulenevalt ELME kaardikihtidest põhineb hinnang ainult rahvusparki maismaaosas.
väljundid	tulemused	Millised on olnud muutused ala ökoloogilises sidususes?	Ökoloogiline sidusus on hea või paranenud	Keskkonnaagentuuri koostatud ELME kaardikihid	Hindamisel on lähtutud suunised vastamiseks sellest osast, mida teha siis, kui muutust pole võimalik hinnata. Lahemaa rahvusparki sidususe hindepunktid ELME kaardikihtide alusel on 77,68 (hea). Tulenevalt ELME kaardikihtidest põhineb hinnang ainult rahvusparki maismaaosas.
väljundid	tulemused	Kas on tuvastatud ala kaitsekorra rikkumisi?	Jah, on tuvastatud kaitsekorra rikkumisi	Keskkonnaamet, OKAS	Sagedasemad rikkumised: telkimine, lõkke tegemine, sõidukiga sõitmine kohtades, kus see pole lubatud, ebaseaduslik ehitustegevus ja metsamajandamise käigus tekkinud pinnasekahjustused.
väljundid	tulemused	Kas tuvastatud ala kaitsekorra rikkumistel võib olla (oluline) mõju ala kaitseväärtustele?	Jah, rikkumistel on võimalik (oluline) mõju kaitseväärtustele	Keskkonnaamet, OKAS	Telkimine, lõkke tegemine ja sõidukiga sõitmine väljaspool selleks ettenähtud kohta kahjustab pinnast ja kaitsealuseid liike. Ebaseaduslik ehitustegevus kahjustab liike, elupaiku ning rahvusparki maastikuliselt ja kultuuripärandi väärtusi. Raietegevusega kaasnevad pinnasekahjustused kahjustavad liike ja elupaiku.
väljundid	tulemused	Kas teie hinnangul on ala kaitsekord olnud sobiv ja piisavalt tõhus kaitse-eesmärkide saavutamise toetamiseks?	Ei, kuid kaitsekorra muutmise on juba töös	EELIS	Metsaelupaikade kaitseks on kaitsekorraldusperioodil moodustatud Metsaelupaikade looduskaitseala sihtkaitsevõõnd. Hindamise ajaks (2026. a I kvartal) on selgunud, et tõenäoliselt seda sihtkaitsevõõndit ei moodustata ja metsaelupaiku praeguses piiranguvõõndis kaitstakse läbi mõjude hindamise. Tulemuslikkuse hindaja arvestab, et suurel osal kaitsekorraldusperioodil lähtuti kavandatavast sihtkaitsevõõndist ja meetmed metsaelupaikade edaspidiseks kaitseks piiranguvõõndis on väljatöötamisel.
väljundid	tulemused	Kas määruuses nimetatud ala kaitseväärtused on asjakohased ja piisavad?	Ei oska vastata	Kaitse-eeskiri, EELIS	Kaitsekorralduskavas on kirjas, et kanarbiku ja hariliku kukemarijaga kuivasid nimmehes (2320) pole Lahemaal kaardistatud ja vajalik on kindlaks teha nende olemasolu. Ka tulemuslikkuse hindamise ajaks ei ole seda elupaigatüüpi kaardistatud, kuid pole ka kindlat veendumust, et seda Lahemaal pole. Kui selgub, et neid siiski pole, tuleks elupaigatüüp eemaldada rahvusparki ja loodusala kaitseväärtuste hulgast.
muu	muu	Muud tähelepanekud ja kommentaarid, mida soovite lisada	-		

Skoor

	Max skoor	Hindamise skoor	Tulemus (%)
Koondskoor	107	76	71,0%
Üldine	3	3	100,0%
Seisund (planeerimine)	18	13	72,2%
Survetegurid (planeerimine)	9	6	66,7%
Eesmärgid (planeerimine)	12	12	100,0%
Meetmed (planeerimine)	9	6	66,7%
Sisendid (rakendamine)	9	6	66,7%
Protsess (rakendamine)	6	6	100,0%
Meetmed (väljundid)	24	14	58,3%
Tulemused (väljundid)	17	10	58,8%

Üldine	3	3	100,0%
Planeerimine	48	37	77,1%
Rakendamine	15	12	80,0%
Väljundid	41	24	58,5%

Mõisted ja lühendid

Mõiste	Selgitus
Kaitseväärtus	Ala kaitse alla võtmise määruks/kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk).
Kaitse-eesmärk	Kaitseväärtuse soovitud seisund.
Kava	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduse aluseks olev tegevuskava: kaitsekorralduskava, liigi kaitse tegevuskava, elupaiga tegevuskava.
KKK	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduskava.
Kaitsekorraldusperiood	Esmakordsel hindamisel ja ajakohase (s.t kava sisu on olnud üldjoontes jätkuvalt asjakohane) kava olemasolul on hinnatava kaitsekorraldusperioodi alguseks kava algus/koostamise aeg ja perioodi lõpuks hindamise aeg. Kava puudumisel ja/või korduval hindamisel saab kaitsekorraldusperioodiks arvestada hindamistsükli pikkust/eelmise hindamise läbi viimise aega (vastavalt hindamise korraldusele 10 või 12 aastat).
Survetegur	Kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist negatiivselt mõjutav tegur (nt reostuskoormus, häiringud, maaparanduse mõju, intensiivne maakasutus, võõrliikide surve jm)
Kaitsekorralduslikud meetmed	Tegevused, mida tuleb rakendada kaitse-eesmärkide saavutamiseks, sh eesmärkide saavutamist ohustavate mõjutegurite ohjamine. Kaitsekorralduslike meetmete hulka kuulub elupaikade kaitsmine, säilitamine, loomine, taastamine, majandamine. Käesoleva hindamise kontekstis on eristatud: - looduskaitsealadest ja/või ala kaitse-eeskirjast tulenev kaitsekord (õigusaktidega kehtestatud piirangud); - kaitseala n-õ aktiivne majandamine ehk täiendavate tegevuste planeerimine läbi tegevuskavade, tööplaanide, toetusprogrammide (nt elupaikade taastamine ja hooldamine, külastustaristu rajamine). N-õ aktiivsete meetmete puhul on omakorda eristatud: - looduskaitsemeetmed/otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmed ehk tegevused, mille rakendamisest võib oodata otsest kasu liikide või elupaikade seisundile (nt elupaiga taastamine, elupaiga hooldamine, võõrliigi tõrje). - toetavad meetmed ehk tegevused, mille kasu kaitseväärtustele on kaudne (nt seire seisundi tuvastamiseks, kava koostamine ja tulemuslikkuse hindamine tegevuste planeerimiseks, haridusprogrammid teadlikkuse tõstmiseks, kaitseala tähistamine piirangute rakendamiseks jm)
SMART	Mõistet SMART (specific, measurable, achievable, relevant, time-bound) kasutatakse siinkohal kaitse-eesmärkide ja meetmete kontekstis. "SMART" mudelile vastav eesmärk või meede on konkreetne, mõõdetav, saavutatav, asjakohane ja ajaliselt määratletud.
Väljund (rakendatud tegevus)	Väljunditeks on ellu viidud tegevused ja nende mõõdetavad näitajad: nt taastatud või hooldatud alade pindala, rajatud külastustaristu pikkus, kontrollkäikude arv vms.
Tulemus (saavutatud seisund)	Tulemus on ellu viidud tegevuste abil saavutatud olukord, mis võib olla kirjeldatud läbi liikide ja elupaikade seisundi.
PAME hindamine	PAME (Protected Area Management Effectiveness) on IUCNi WCPA raamistikul põhinev lähenemine, millega hinnatakse kaitsealade valitsemise tulemuslikkust läbi aspekti kaudu — kontekst, planeerimine, sisendid, protsessid, väljundid ja tulemused. PAME hindamine näitab, kui hästi ala juhtimine aitab saavutada seatud looduskaitseelise eesmärgi.

Survetegurite kategooriad	Selgitus
põllumajandus	(intensiivne) maaharimine, karjatamine, taimekaitsevahendite ja väetiste kasutamine jm
rohumaade hülgamine	niitmise või karjatamise lõppemine
põllumajandusmaade kuivendamine	põllumajandusmaade maaparandusüsteemid
metsandus	raied, raadamine, metsastamine jm
metsamaade kuivendamine	metsamaade maaparandusüsteemid
kaevandamine	kaevandamine, s.h turbakaevandused
energia tootmine (sh infrastruktuur)	hüdroenergia, tuulepargid, päikesepargid, elektriliinid jm
transport	teed, raudteed, sadamad, maismaa- ja veeliiklus jm
ehitustegevus ja asustus	asustuse laienemine, ehitustegevus, puhketegevused, reostus asustusest, äri- ja tootmistegevusest jm
elusorganismide kasutus	vesiviljelus, kalastamine, jahipidamine, toidu ja muu materjali kogumine loodusest, liikide või elupaikade kahjustamine jm
militaartegevused ja muud inimsekkumised	militaarialad, tarastamine, vandalism
võõr- ja problemaatilised liigid	võõrliigid, probleemsed kodumaised liigid jm
segaallikatest põhjustatud reostus	heitel vette, heited pinnasesse, heited õhku, müra, valgusreostus jm
inimtekkelised veerežiimi muutused	maaparandus, veekogude hüdroloogia muutmine, veevõtt jm
looduslikud protsessid	erosioon, eutrofeerumine, koosluste looduslik areng, kisklus, kobraste tegevus, haigused ja parasiidid jm
loodusõnnetused	torm, põleng, maalihe, üleujutus jm
kliimamuutused	põuad, üleujutused, veerežiimi muutused, liikide levikuareali muutumine jm kliimamuutuste mõjul
muu	

Loodusdirektiivi aruande hinnangud	Selgitus
soodne	favourable = FV
ebapiisav	unfavourable-inadequate= U1
halb	unfavourable-bad = U2
teadmata	unknown=XX